

Особливості виховання дітей з девіантною поведінкою

**Сібіль Олена Іванівна, к.пед.наук, доцент кафедри
теорії та методики виховання ЗОШПО**

Мета

НАВЧИТИСЯ ЗДІЙСНЮВАТИ КОРЕКЦІЮ
ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКА
НА ОСНОВІ ДІАГНОСТИКИ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ
В СИСТЕМІ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГА І
БАТЬКІВ ПІДЛІТКА

План

1. Поняття, основні форми та види девіантної поведінки
2. Ознаки та передумови девіантної поведінки дітей
3. Прийоми формуванню у підлітка соціально-схвалюваної поведінки
4. Сутність, типи акцентуйованості характеру підлітків з девіантною поведінкою
5. Корекція акцентуйованості характеру підлітків з девіантною поведінкою

Девіантна поведінка –

це система вчинків особи або групи, які суперечать прийнятим у суспільстві правовим і моральним нормам

Прояви девіантної поведінки

Види	Характеристика виду девіантної поведінки
ДЕЛІНКВЕНТНИЙ	Сукупність протиправних вчинків та злочинів, які не відповідають формально зафіксованим соціальним та юридичним нормам
АДИКТИВНИЙ	Поведінка, що зумовлюється залежністю від різних хибних пристрастей (паління, алкоголь, наркотики)
ПАТОХАРАКТЕРОЛОГІЧНИЙ	Поведінка, що зумовлюється патологічними змінами характеру , що сформувалися в процесі виховання
ПСИХОПАТОЛОГІЧНИЙ	ґрунтується на психопатологічних симптомах та синдромах – це прояви тих чи інших психічних порушень та захворювань
СУПЕРЦІННІСНИЙ	Це виявлення обдарованості, таланту, геніальності в якійсь сфері діяльності, які виходять за рамки звичайного, нормального сприйняття

Психобіологічні передумови девіантної поведінки дітей

Передумови	Характеристика передумов девіантної поведінки
КРИЗОВІ ЯВИЩА	характеризують психофізіологічний розвиток у підлітковому віці (кризові явища в організмі, психіці та взаємовідносинах підлітка)
НЕРВОВО-ПСИХІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ	психічні аномалії: олігофренія, психози, психопатії, неврози, психофізичний інфантилізм, ознаки органічного ураження головного мозку
ВІДСТАВАННЯ В РОЗУМОВОМУ РОЗВИТКУ	за особливо несприятливих умов внаслідок своєї підвищеної навіюваності підлітки можуть легко підпасти під вплив дорослих, досвідчених злочинців
РІЗНІ ФІЗИЧНІ ВАДИ	дефекти мови, зовнішня непривабливість, вади конституційно-соматичного характеру
«НЕНОРМАЛЬНІ» БІОЛОГІЧНІ ПОТРЕБИ:	юнацька гіперсексуальність, не сублімована в соціально-активні форми діяльності, що закріпилася на рівні поганих звичок; потреба в алкоголі, палінні, наркотиках

Ознаки девіантної поведінки або чого підлітки «важкі» ?

- порушення взаємин з однолітками;
- конфліктні стосунки з педагогами;
- порушення норм і правил, встановлених в навчальному закладі;
- неспішність в навчанні;
- надмірно виражені акцентуації характеру;
- високий рівень особистісної тривожності;
- відсутність професійного інтересу;

- недостатність навичок саморегуляції;
- незайнятість корисними видами діяльності, відсутність позитивних хобі;
- не сформованість зовнішньої культури поведінки (неохайність, грубість, ворожість, схильність до брехливості);
- нездатність критично оцінювати свої вчинки та вчинки оточуючих (друзів, однокласників) у співвідношенні з нормами моралі та права.

Соціальні передумови девіантної поведінки дітей

Умови сімейного виховання

- ❖ місце та умови проживання сім'ї;
- ❖ низький матеріальний рівень родини;
- ❖ дуже високий матеріальний рівень родини;
- ❖ родини з домінуючим догматичним, безтурботним чи кар'єрним типом виховного середовища;
- ❖ кримінальне середовище родини;
- ❖ багатодітні родини;
- ❖ родини що розпалися або батьки розлучаються
- ❖ привілігійовані родини.

Умови навчання та виховання в закладі освіти

- ❖ часта зміна закладів, вчителів;
- ❖ проблеми, відставання дитини в навчанні;
- ❖ ігнорування, цькування з боку однокласників;
- ❖ зловживання покараннями з боку вчителів, адміністрації;
- ❖ "приклеювання ярликів";
- ❖ конфлікти в педагогічному колективі;
- ❖ несприятливе середовище самого закладу освіти

Прийоми, що сприяють формуванню у підлітка соціально-схвалюваної поведінки:

- Переконавання та особистий приклад.
- Моральна підтримка та зміцнення віри підлітка в свої сили і можливості.
- Залучення до цікавої діяльності.
- Пробудження гуманних відчуттів.

Прийоми, засновані на розумінні динаміки формування відчуттів і інтересів підлітка

- **ОПОСЕРЕДКУВАННЯ.** Дорослий досягає бажаних змін у поведінці дитини не прямою вказівкою, як слід поступати, а за допомогою якого-небудь проміжного компонента.
- **"ФЛАНГОВИЙ ПІДХІД".** Дорослий, виявивши якийсь проступок підлітка, не засуджує його, а душевно зачіпає такі відчуття дитини, які спонукали його до прояву своїх кращих рис.
- **АКТИВІЗАЦІЯ ВІДЧУТТІВ** дитини полягає у пошуку дорослими умов, які здатні зачепити та активізувати глибоко приховані благородні прагнення підлітка.

Прямі і непрямі гальмівні прийоми:

- **Констатація вчинку.** Прямий вислів, сконцентований на засудженні даного вчинку або непрямий вислів (дії), що вказують підліткові на те, що його вчинок для дорослого не таємниця.
- **Незвичайний дарунок,** без слів докору що вручається підліткові, як натяк на невиконану, згідно попередньої домовленості, роботу.
- **Засудження,** як відкрите негативне відношення дорослого до порушення яких-небудь норм поведінки.
- **Покарання** може бути результативним лише тоді, коли небажана поведінка ще не перетворилася на звичку і є для дитини несподіванкою.
- **Наказ,** як прийом, буде мати позитивний ефект лише при правильному виборі дорослим інтонації та сформульований з повагою до учня.
- **Попередження.**
- **Обурення** недопустимістю вчинку.

Акцентуованість характеру підлітків

Акцентуованість характеру — **явище досить розповсюджене** серед підлітків. Стосується це, насамперед, поняття «важкий вік».

Підліткам узагалі властива **дисгармонійність, акцентуованість характеру**, в цьому одна з найважливіших особливостей цього вікового періоду.

Так, за даними А. Личко, загострення окремих рис характеру, їхня акцентуованість в учнів різних типів шкіл варіює в межах **від 32 до 68 %** від загального контингенту.

Не всі акцентуовані підлітки є «важкими», але **всі «важкі підлітки» є акцентуованими особистостями**

Діагностувати особливості акцентуйованості характеру підлітка - означає **зрозуміти причини** його девіації і **визначити умови корекції негативних проявів** поведінки у взаємодії з родиною

МЕТОДИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ АКЦЕНТУЙОВАНОСТІ ХАРАКТЕРУ В ПІДЛІТКІВ

- 1. Модифікований пато-діагностичний опитувальник**
- 2. Методика діагностики узагальнених смислових установок**
- 3. Метод незакінчених речень**

**Проблемний підліток і проблеми підлітка /
упоряд. Тетяна Червонна. — К.: Шк. світ, 2010. —
128 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»)**

Модифікований пато-діагностичний опитувальник (МПДО). Автор С. Подмазін

Опитувальник (МПДО) складається з:

1. Аркуш запитань
2. Бланк відповідей
3. Інструкція для досліджуваних за МПДО
4. Правил обробки результатів та ідентифікації типів акцентуацій

МПДО дозволяє діагностувати типи акцентуацій:

1. гіпертимний,
2. циклоїдний,
3. лабільний,
4. астено-невротичний,
5. сенситивний,
6. тривожно-педантичний,
7. інтровертований,
8. збудливий,
9. демонстративний
10. нестійкий

В процесі обробки МПДО зверніть увагу на:

- 1) **мінімальні діагностичні числа** (МДЧ) для типів: гіпертимний — 10; циклоїдний — 8; лабільний — 9; астено-невротичний — 8; сенситивний — 8; тривожно-педантичний — 9; інтровертований — 9; збудливий — 9; нестійкий — 10. Контрольна шкала — 4;
- 2) правила інтерпретації **контрольної шкали**, яка розглядається як шкала брехні, а також про тенденцію досліджуваних давати «хороші» відповіді;
- 3) правила інтерпретації якщо МДЧ перевищено за кількома типами, коли діагностується **змішаний тип**;
- 4) правила інтерпретації **несумісних типів** акцентуацій.

Технологія корекція поведінки акцентуйованих підлітків (Сібіль О.І.)

Усвідомлення основних характеристик типу акцентуації характеру підлітку

- 1) Основні риси типу акцентуації
- 2) Ситуації психологічного комфорту
- 3) Провокуючі фактори та нестерпні ситуації взаємодії та спілкування з підлітком

Умови навчання та виховання в закладі освіти

- 1) Загальні вимоги взаємодії та спілкування з підлітком
- 2) Індивідуальний підхід і корекція поведінки підлітка:
 - у навчальній діяльності
 - у позаурочній діяльності

Література

1. Актуальні аспекти соціальної роботи з девіантною молоддю. - Донецьк, 1996
2. Выготский Л. С. Диагностика развития и педологическая клиника трудного детства //Собр. соч. - М., 1983, т. 5.
3. Зотова О. И. Проблема отклоняющегося поведения //Психологические проблемы социальной регуляции поведения. - М., 1976.
4. Кондрашенко В. Г. Девиантное поведение у подростков. - Минск, 1988.
5. Кочетов А. И., Верцинская И. М. Работа с трудными детьми. – М., 1986.
6. **Проблемний підліток і проблеми підлітка /** упоряд. Тетяна Червонна. — К.: Шк. світ, 2010. — 128 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»),

